



EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2014.8.25.
COM(2014) 535 final

**A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK,
AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK
BIZOTTSÁGÁNAK**

**a 2011 és 2014 közötti időszakra szóló kulturális munkaterv végrehajtásáról és
hasznosságáról**

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK

a 2011 és 2014 közötti időszakra szóló kulturális munkaterv végrehajtásáról és hasznosságáról

1. BEVEZETÉS

A kultúra és a kulturális kifejezőmódok sokszínűsége Európa legfőbb erősségei közé tartozik. Az értékek, az identitás és a polgári összetartozás forrásaként a kultúra hozzájárul a polgárok jóllétéhez, valamint elősegíti a társadalmi kohéziót és befogadást. Egyúttal a gazdasági növekedésre, a munkahelyteremtésre és a külkereskedelemre is ösztönzőleg hat.

2007-ben az Európai Bizottság javaslatot tett arra, hogy az európai kulturális együttműködés az európai kulturális menetrend alábbi három stratégiai célkitűzése mentén szerveződjön:

- a kulturális sokszínűség és a kultúrák közötti párbeszéd támogatása;
- a kultúrának mint a kreativitás és a növekedés mozgatórugójának a támogatása; és
- a kultúrának mint az Európai Unió nemzetközi kapcsolatai létfontosságú elemének támogatása.

A menetrendet a Tanács jóváhagyta és annak prioritásait a Tanács két kulturális munkatervében később figyelembe vették.

2010-ben annak megállapítását követően, hogy a Tanács 2008–2010. évi kulturális munkaterve újabb fontos elemét képezte a tagállamok közötti kulturális együttműködés továbbfejlesztésének és erősítette az e területen folytatott európai tevékenységek koherenciáját és láthatóságát, a Tanács elfogadta a 2011 és 2014 közötti időszakra szóló második munkatervet.

A fenti három átfogó célkitűzésből kiinduló új munkaterv egyúttal az uniós tagállamok arra vonatkozó ismételt megerősítésén alapult, hogy a kultúra hozzájárulhat az Európa 2020 stratégia intelligens, fenntartható és inkluzív növekedésre irányuló céljainak eléréséhez.

A jelenlegi kulturális munkaterv 2010. decemberi elfogadásakor a Tanács felkérte a Bizottságot arra, hogy a tagállamok önkéntes hozzájárulásai alapján 2014 első félévének végéig terjesszen elő végleges jelentést a munkaterv végrehajtásáról és hasznosságáról. A jelentés a következő munkaterv kidolgozásának alapjául szolgál majd.

Ez a jelentés elsőként megvizsgálja, milyen előrelépést sikerült elérni a munkaterv hat ágazati prioritási területének a Tanács által előírányzott munkamódszerek, többek között a nyitott koordinációs módszer (OMC) alkalmazásával megvalósított végrehajtása terén. Ezt követően a kulturális menetrend végrehajtásának eszközeként a nyitott koordinációs módszert értékelő független értékelést¹, valamint az uniós tagállamok által a 2014. évi bizottsági felméréshez

¹ „Evaluation of the open method of coordination and the structured dialogue as the Agenda for Culture’s implementing tools at EU level” [A nyitott koordinációs módszer és a strukturált párbeszéd mint a kulturális menetrend uniós szintű végrehajtási eszközei – értékelés], Ecorys nemzetközi tanácsadó vállalat (2013).

szolgáltatott információkat alapul véve a jelentés ismerteti a munkaterv és a kapcsolódó eszközök hasznosságával kapcsolatos tapasztalatokat. Az utolsó fejezet ajánlásokat fogalmaz meg a 2014 utáni időszakra szóló következő kulturális munkaterv tartalmával és munkamódszereivel kapcsolatos lépésekre vonatkozóan.

2. A 2011–2014 KÖZÖTTI IDŐSZAKRA SZÓLÓ MUNKATERV CÉLKITŰZÉSEINEK MEGVALÓSÍTÁSA TERÉN ELÉRT ELŐRELEPÉS

A 2011 és 2014 közötti időszakra szóló kulturális munkaterv ambiciózus együttműködési keretet és hat olyan kiemelt cselekvési területet határoz meg, amelyek hozzájárulnak az európai kulturális menetrend célkitűzéseinek, valamint az Európa 2020 stratégia intelligens, fenntartható és inkluzív növekedésre irányuló célkitűzésének eléréséhez. E prioritási területek a következők:

- kulturális sokszínűség, kultúrák közötti párbeszéd, valamint elérhető és befogadó kultúra;
- a kulturális és a kreatív ágazatok;
- kompetenciák és mobilitás;
- kulturális örökség, ideértve a gyűjtemények mobilitását is;
- kultúra a külkapcsolatokban; valamint
- kulturális statisztikák.

Az alábbi szakasz a munkatervben az e hat ágazati prioritás tekintetében előirányzott kulcsintézkedések végrehajtása terén elért előrelépést vizsgálja.

2.1. Kulturális sokszínűség, kultúrák közötti párbeszéd, valamint elérhető és befogadó kultúra

A kultúrák közötti párbeszéd az európai kulturális menetrend egyik fő célkitűzése; ezenfelül a kultúrák közötti párbeszéd és a kulturális tevékenységekben való részvétel erősítheti a társadalmi kohéziót és előmozdíthatja az inkluzív növekedést.

A tagállami szakértők elsőként azt vizsgálták, hogy a közfinanszírozású kulturális intézmények a nyitott koordinációs módszer keretében milyen szerepet játszanak a kultúrához való hozzáférés megkönnyítésében. A helyes gyakorlatokat bemutató, 2013-ban közzétett kézikönyvben² is összegyűjtött több mint 80 eljárás és gyakorlat elemzése nyomán megállapították, hogy a hozzáférés problémája egyúttal a lakossági igény hiányával is összefügg, és ezért ösztönözni kell a „közönségfejlesztést”.

E következtetésekből kiindulva a második OMC szakértői munkacsoport azokat az eljárásokat és helyes gyakorlatokat helyezte előtérbe, amelyek segítségével a művészeti és kulturális közintézmények elősegíthetik a kultúrák és a társadalmi csoportok közötti párbeszédet. A szakértői munkacsoport megállapította, hogy a kulturális intézményeknek módosítaniuk kell programjukat (pl. színházi előadások, kiállítások stb.), biztosítva ezáltal, hogy az megfeleljen egy sokszínű közönség igényeinek. Mindemellett:

² http://ec.europa.eu/culture/policy/strategic-framework/documents/omc-report-access-to-culture_en.pdf

- munkatársaiknak tisztában kell lenniük a változatos igényekkel;
- törekedniük kell új közönségcsoportok megszólítására; valamint
- az intézményeken belül a találkozásra alkalmat adó fórumokat kell létrehozniuk.³

Tekintettel arra, hogy a jövőre nézve a közönségépítés legésszerűbb módja az iskoláskorú gyermekek és a fiatalok megszólítása, a harmadik OMC-munkacsoport jelenlegi feladata az, hogy az oktatás valamennyi szintjén javítsa a kulturális tudatosságot és kifejezőkészséget.⁴

2.2. A kulturális és a kreatív ágazatok

A kulturális és a kreatív ágazatok kulcsszerepet játszanak a kulturális sokszínűség biztosítása terén, és az uniós GDP mintegy 4,5 %-a ezekből az ágazatokból származik. Annak elismeréseként, hogy a kulturális és kreatív ágazatok hozzájárulhatnak az Európa 2020 stratégia intelligens és fenntartható növekedésre irányuló céljának eléréséhez, a munkaterv második prioritását ezek az ágazatok alkotják. A munkaterv intézkedések széles körének végrehajtását írja elő a Bizottság és az OMC-munkacsoportok számára.

2012-ben a Bizottság a kulturális és kreatív ágazatok előtérbe helyezése révén az Unión belüli növekedés és foglalkoztatás előmozdítását célzó átfogó stratégiát⁵ tett közzé, amely a kulturális és kreatív iparágak potenciáljának felszabadításáról szóló 2010. évi zöld könyvről⁶ adott válaszok alapján született meg. A stratégiában felkérte a tagállamokat, hogy dolgozzanak ki az egyes ágazatok és szakpolitikák közötti együttműködésre épülő új kormányzati modelleket, hogy ezáltal maradéktalanul kiaknázzák a kulturális és kreatív ágazatokban rejlő lehetőségeket, és felvértezzék azokat a globalizáció és a digitalizálás nyomán felmerülő kihívások leküzdéséhez szükséges eszközökkel.

A stratégia egyúttal kikövezte az utat a kulturális és kreatív ágazatokkal összefüggésben a Bizottság különböző szervezeti egységeinek releváns kezdeményezései között megvalósított fokozott együttműködés előtt. Példaként említhető a szakpolitikai ismeretátadást a finanszírozáshoz való hozzáférési és innovációs modellekkel ötvöző Kreatív Iparágak Európai Szövetsége, amelyet felkértek, hogy ossza meg eredményeit az érintett OMC-munkacsoportok szakértőivel.

E prioritási területen három OMC-munkacsoport dolgozott. Közülük kettő bevált gyakorlatokról szóló jelentést tett közzé, egyikük a strukturális alapoknak a kulturális és kreatív ágazatokban rejlő lehetőségek maximális kiaknázása érdekében történő stratégiai alkalmazásáról (2012)⁷, a másikuk pedig a kulturális és kreatív ágazatok exportjának támogatását és a nemzetköziesítést célzó stratégiákról (2014).⁸ Mindkét jelentés hasznos eszköznek bizonyult a nemzeti és regionális szintű döntéshozók számára, és gyakran hivatkoznak rájuk referenciadokumentumként.

³ http://ec.europa.eu/culture/library/reports/201405-omc-diversity-dialogue_en.pdf.

⁴ Ez az OMC-munkacsoport várhatóan 2015-ben fejezi be a munkát.

⁵ COM(2012) 537.

⁶ COM(2010) 183.

⁷ http://ec.europa.eu/culture/policy/strategic-framework/documents/structural-funds-handbook_en.pdf.

⁸ http://ec.europa.eu/culture/library/reports/eac-omc-executive-summary-ccs-strategies_en.pdf.

A harmadik OMC-munkacsoport az uniós tagállamokban meglévő, a kulturális és kreatív ágazatok támogatását célzó programokkal foglalkozott. Ez a csoport 2014-ben alakult, és 2014 végére a bevált gyakorlatokat ismertető jelentést készít majd a pénzügyi tervezésről a kulturális és kreatív ágazatbeli kkv-k részére. A többi OMC-munkacsoportéhoz hasonlóan ezáltal hozzájárul egy olyan szakpolitikai ajánlás-csomag kidolgozásához, amely elősegítheti a kulturális és kreatív ágazatok intelligens és fenntartható növekedéshez való hozzájárulását erősítő szakpolitikák kialakítását.

2.3. Kompetenciák és mobilitás

Az Unión belüli utazásaik és munkájuk során a művészek elősegítik a közös európai kulturális térség létrejöttét. A mobilitás egyúttal lehetővé teszi számukra közönségük bővítését, a pályájukon való előrelépést, valamint általánosabb szinten a kreativitás és az innováció erősítését.

2012-ben a szakpolitikai keret tökéletesítésének keretében egy OMC-munkacsoport „A művészek mobilitását biztosító erős keret létrehozása: öt alapelv” címmel jelentést⁹ tett közzé, amelyben rövid, gyakorlati szempontú javaslatokkal szolgált a döntéshozóknak. Egy 2013-ban indult további OMC-munkacsoport 2014 végéig a művésztökhöz kapcsolatos helyes gyakorlatokat ismertető kézikönyvet állít össze.

Az Unión belül utazó művészek számos kihívással szembesülnek, ideértve többek között az olyan közigazgatási kérdésekkel kapcsolatos átfogó információk hiányát, mint a vízumok vagy a szociális biztonság. A munkaterv részeként ezért a Bizottság által életre hívott szakértői munkacsoport közös előírásokat dolgozott ki a mobilitásra törekvő művészeknek és kulturális szakembereknek nyújtott tájékoztatói és tanácsadási szolgáltatásokra vonatkozóan.¹⁰ Ennek segítségével a tagállamok információs portálokat hozhatnak létre, vagy felülvizsgálhatják meglévő portáljukat. Ez történik például Németországban vagy Ausztriában.

Még ha azonban rendelkezésre állnak is az információk, a vízumokkal, szociális biztonsággal és a határon átnyúló adózással kapcsolatos szabályok továbbra is összetettek, különösen a rövid távú kiküldetésben vagy több országban eltérő foglalkoztatási státuszban dolgozó művészek számára. Ennélfogva a Bizottság a munkaterv keretében 2013-ban és 2014-ben két szemináriumot szervezett az érintett bizottsági munkatársak, az uniós tagállamok és a kulturális ágazatok részvételével. Céljuk az volt, hogy elősegítsék a helyes gyakorlatok cseréjét, és ajánlásokat fogalmazzanak meg. Ide tartozik például több többnyelvű tagállami információs portál létrehozása, illetve a közigazgatási szervek közötti fokozott koordináció igénye és a szociális biztonsági rendszerek összehangolásával kapcsolatos legújabb uniós jogi előírások szigorúbb betartása.

Unió szinten a Bizottság 2014. április 1-jén „vízumcsomagot” fogadott el, amelynek részeként az új „schengeni körutazói vízum” lehetővé teszi a schengeni térségbe jogszerűen belépő Unión kívüli állampolgárok számára, hogy legfeljebb egy évig utazhassanak a térségen

⁹ http://ec.europa.eu/culture/policy/strategic-framework/documents/omc-report-mobility-of-artists_en.pdf.

¹⁰ http://ec.europa.eu/culture/library/publications/mobility-info-standards_en.pdf.

belül¹¹. Ez vonatkozna például az előadó- és cirkuszi művészekre. Az adókkal kapcsolatban a Bizottság által létrehozott, az előadó-művészi ágazatot is képviselő szakértői munkacsoport közreműködik az Unión belül több országban tevékenykedő személyeket érintő adóügyi problémák, valamint helyes gyakorlatok meghatározásában.

Ez a prioritási terület a kompetenciákat is magában foglalta. Az érintett témák között szerepelt a kreatív partnerségek előmozdítása, a kompetenciák azonosítása és fejlesztése a „kultúra” ágazatához kötődő tanácsok segítségével, valamint a médiaműveltség előmozdítása. 2013-ban egy OMC-munkacsoport sikeres kreatív partnerségeket és gyakorlatokat meghatározó és modellező szakpolitikai kézikönyvet¹² dolgozott ki, hogy ezáltal is ösztönözze a kulturális és kreatív ágazatok és más ágazatok, például az oktatás és képzés, valamint az üzleti világ közötti párbeszédet. A munkacsoport megállapította, hogy a kreatív partnerségek nagy hatásfokú, alacsony költségvetésű eszközök, amelyek elősegíthetik az innovációhoz és kreativitáshoz nélkülözhetetlen szemléletmód kialakítását, és megelőzhetik vagy orvosolhatják az iskolai lemorzsolódást.

2.4. Kulturális örökség, ideértve a gyűjtemények mobilitását is

Európa kulturális öröksége jóval több, mint egyszerű tudástár; közös erőforrást és közös javat is jelent. Az örökség számottevően hozzájárul az európai polgárok identitásának meghatározásához, egyúttal pedig a társadalmi kohézió és a gazdasági fejlődés forrása. Mindezek alapján elősegítheti az Európa 2020 stratégia célkitűzéseinek megvalósítását.

2012-ben egy OMC-munkacsoport azt vizsgálta, milyen módokon egyszerűsíthetők a kulturális tárgyak uniós tagállamok közötti kölcsönadását és kölcsönvételét célzó eljárások. Gyakorlati ajánlásokat fogalmazott meg és az alábbiak bevezetését célzó iránymutatásokkal szolgáló eszköztárat állított össze:

- állami garanciarendszerek, megosztott felelősség és kockázatértékelés;
- ellenőrzőlista műalkotások felbecsléséhez;
- a kockázatértékeléssel és a szállítási költségek csökkentésével kapcsolatos bevált gyakorlatok; valamint
- többnyelvű glosszárrium.

E munka befejezésekképpen összehasonlító vizsgálatot végeztek a műalkotások felbecslését szolgáló rendszerekről, az állami garancia, a biztosítások és a megosztott felelősség tekintetében.¹³

További kiemelt munkaterület volt a digitalizálás kérdése, amelynek középpontjában a mozgóképörökség, valamint az Európai Digitális Könyvtár európai digitális könyvtár és archívum állt.¹⁴ 2011-ben a Bizottság ajánlást fogadott el a kulturális anyagok digitális megőrzéséről és online hozzáférhetőségéről. Ebben felkérte a tagállamokat, hogy fokozzák

¹¹ Ugyanazon tagállamban azonban bármely 180 napos időszakban nem tölthetnek el 90 napnál hosszabb időt.

¹² http://ec.europa.eu/culture/library/reports/creative-partnerships_en.pdf.

¹³ http://ec.europa.eu/culture/policy/strategic-framework/documents/omc-report-mobility-of-collections_en.pdf;
http://ec.europa.eu/culture/policy/strategic-framework/documents/toolkit-mobility-of-collections_en.pdf.

¹⁴ <http://www.europeana.eu/>.

erőfeszítéseiket és nagyobb mértékben vonják be a magánszektor a kulturális anyagok digitalizálásába. Saját részéről a Bizottság az Európai Digitális Könyvtár felvette az Európai Hálózatfinanszírozási Eszközből támogatásra jogosult digitális szolgáltatási infrastruktúrák körébe. Ezenfelül gondoskodott arról, hogy az Európai Digitális Könyvtár kezelőfelülete és tartalma a fogyatékkal élő emberek számára is hozzáférhető legyen.

Végül a Bizottság által összehívott ad hoc szakértői munkacsoport megvizsgálta, hogy megvalósítható-e a kulturális javak jogellenes kereskedelme elleni küzdelem területén szükséges kellő körültekintéssel kapcsolatos európai iránymutatások és magatartási kódex kidolgozása. A munkacsoport azt javasolta, hogy a további intézkedéssel várják meg a tagállam területéről jogellenesen kiszállított kulturális tárgyak visszaszolgáltatásáról szóló felülvizsgált 93/7EGK irányelv¹⁵ elfogadását.

E munka kíséretéül és további elősegítése érdekében a Bizottság 2014 júniusában szakpolitikai dokumentumban szorgalmazta az uniós szintű együttműködés megerősítését, amely hozzájárulna egy olyan integrált szemlélet létrejöttéhez, melynek segítségével az európai örökségvédelem ágazata választ tudna adni a jelenlegi kihívásokra, emellett pedig felhívta az örökségvédelem terén érdekeltet az uniós finanszírozási programokban rejlő lehetőségek maradéktalan kiaknázására¹⁶.

2.5. Kultúra a külkapcsolatokban

A kulturális menetrend a kultúrát az Unió külkapcsolatainak létfontosságú elemeként határozta meg. A munkaterv ezen a területen számos tevékenységet irányzott elő, úgymint a kulturális minisztériumok és a külügyminisztériumok vezető tisztviselői közötti közös informális találkozók szervezését. Ezek a tevékenységek az Európa 2020 stratégia és a kulturális menetrend célkitűzéseinek elérését is támogatják.

Az uniós elnökségek számos ilyen találkozót rendeztek, amelyek az Unió külkapcsolatainak keretében elősegítették a kultúrára vonatkozó stratégiai megközelítés kialakítását. Mindemellett 2012-ben a Bizottság szakértői munkacsoportot hívott össze, hogy vizsgálja meg ezt a területet. A munkacsoport – esettanulmányként Kínát felhasználva – ajánlásokat és elveket dolgozott ki az Unió külkapcsolatainak keretében a kultúrával kapcsolatos stratégiai megközelítés kialakítására vonatkozóan. Az Unió kulturális miniszterei egy 2013. májusi szakpolitikai vita alkalmával támogatták ezt a megközelítést.

A kulturális kifejezések sokszínűségének védelméről és előmozdításáról szóló 2005-ös UNESCO-egyezmény megerősítését és célkitűzéseit a harmadik országokkal fenntartott kapcsolatok keretében – például a 2013. júniusi tbiliszi miniszteri konferencián¹⁷ vagy az Unió stratégiai partnereivel aláírt közös kulturális nyilatkozatok¹⁸ révén – ösztönözték.

¹⁵ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31993L0007:hu:HTML>.

¹⁶ A Bizottság közleménye: A kulturális örökség integrált európai megközelítése felé. (COM)2014 477 final.

¹⁷ A keleti partnerség kultúrával foglalkozó, 2013. júniusi grúziai miniszteri konferenciáján a keleti partnerség tagjai megerősítették, hogy elkötelezettek az egyezmény teljes körű végrehajtása mellett.

¹⁸ Például Brazília, Kína és Mexikó.

2.6. Kulturális statisztikák

A kultúra gazdasági és társadalmi kohézióhoz való hozzájárulásával kapcsolatos összehasonlítható statisztikai adatok a tényeken alapuló szakpolitikák nélkülözhetetlen elemei. Jelenleg azonban nem létezik a kulturális statisztikák valódi európai rendszere. Mindössze a tagállamok által szolgáltatott adatokból lehet kiindulni, amelyeket azonban többek között a kultúra területének és határainak eltérő meghatározása miatt rendkívül nehéz egymással összehasonlítani. 2012 májusában az „ESSnet kultúra” projekt¹⁹ az Unió-szerte összehasonlítható kulturális adatok előállítását célzó módszertani keretet javasolt. Ennek végrehajtása az Eurostat részéről további munkát igényel majd, valamint a nemzeti statisztikai hivatalok segítségére is szükség lesz. E tekintetben az Eurostatnál már megkezdődött a rendszeres európai kulturális statisztikák kidolgozását és előállítását célzó munka, amelynek első eredményei 2015-ben várhatók. 2011-ben az Eurostat egyúttal a kulturális statisztikákról szóló zsebkönyvnek új kiadását is közzétette.²⁰

A munkaterv egyúttal felkérte a Bizottságot, hogy javítsa a művészek mobilitására vonatkozó statisztikák minőségét is. A Bizottság által összehívott szakértői munkacsoport azonban megállapította, hogy módszertani problémák miatt a művészek és kulturális szakemberek mobilitásának mérése tekintetében nem tudtak megbízható mintavételi módszert kidolgozni.

3. MUNKAMÓDSZEREK

A munkaterv végrehajtását célzó eszközök és munkamódszerek közé tartoztak a tagállami szakértőkből álló és a nyitott koordinációs módszer keretében üléseket szervező munkacsoportok, a Bizottság által összehívott munkacsoportok, az uniós elnökségek által szervezett vezető tisztviselői találkozók, valamint tanulmányok és jelentések.

3.1. A nyitott koordinációs módszer (OMC)

A nyitott koordinációs módszer egy rugalmas, nem kötelező erejű keretrendszer, amely strukturálja a stratégiai célkitűzések mentén szerveződő, tagállamok közötti kulturális együttműködést és előmozdítja a bevált gyakorlatok cseréjét. A 2011 és 2014 közötti időszakra szóló munkaterv keretében a leggyakrabban a nyitott koordinációs módszert alkalmazták eredmények felmutatásához.

A szakértői munkacsoportok átlagos létszáma 25 fő volt, azonos számú tagállam képviseletében. A változatos háttérrel rendelkező szakértők a nemzeti minisztériumokat, a tudományos közösséget és a civil társadalmat képviselték.

Az OMC-munkacsoportok valamennyi tagját felkérték, hogy eredményeiket mind nemzeti, mind regionális szinten széles körben terjesszék. Az eredmények terjesztését célzó, a Bizottság javaslatára bevezetett tervek hasznosnak bizonyultak. A Bizottság emellett tevékeny szerepet játszott az eredmények európai szinten, valamint a kapcsolódó konferenciákon, például a 2011. és 2013. évi Európai Kulturális Fórumon történő megosztásában.

¹⁹ http://ec.europa.eu/culture/library/reports/ess-net-report_en.pdf

²⁰ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-32-10-374/EN/KS-32-10-374-EN.PDF

3.2. Strukturált párbeszéd a civil társadalommal

A munkaterv elfogadásáról szóló tanácsi következtetések felkérték a Bizottságot és a tagállamokat, hogy rendszeresen konzultáljanak az érdekelt felekkel és tájékoztassák őket a munkaterv végrehajtásának előrehaladtáról és az elért eredményekről.

A Bizottság rendszeresen felkérte az Interkulturális Európáért Platformot, a kultúrához való hozzáféréssel foglalkozó platformot, valamint a kulturális és kreatív ágazatok platformját, hogy vegyenek részt az OMC-munkacsoportok ülésein. Ezek a platformok a Bizottság által a civil társadalommal folytatott, 2008 óta tartó strukturált párbeszéd részét képezik.

Egyes tagállamok – például Ausztria – szemináriumokat szerveztek, amelyek keretében ismertették az érdekelt felekkel az OMC-munkacsoport eredményeit.

3.3. Harmadik országok tájékoztatása

A tagjelölt országokat, az Európai Szabadkereskedelmi Társulás tagjait és az Unió Kultúra programjában részt vevő további országokat folyamatosan tájékoztatták a munkaterv keretében elvégzett munkáról.

4. LEVONT TANULSÁGOK

4.1. A 2011–2014 közötti időszakra szóló munkaterv hasznossága és hatása

A Bizottság 2013-ban kérte, hogy külső értékelő jelentés²¹ keretében vizsgálják meg az európai kulturális menetrend és a kulturális munkaterv végrehajtásának eszközeül szolgáló nyitott koordinációs módszer hasznosságát, eredményességét, hatékonyságát és fenntarthatóságát.

A jelentés megállapította, hogy a megvalósított tevékenységek köre, valamint a részvétel és a kötelezettségvállalások mértéke azt bizonyítja, hogy a nyitott koordinációs módszer támogatja a kulturális menetrend szakpolitikai célkitűzéseinek elérését.

A jelentés kiemelte, hogy az OMC-eljárások két generációja²² által vizsgált témakörök és témák hasonlóan relevánsnak bizonyultak a nemzeti és uniós szintű döntéshozatal szempontjából, valamint hogy a munkacsoportok kielégítették a kölcsönös tanulási lehetőségek iránti igényt. Az eredmények arra utaltak, hogy kétszeres igény teljesül egyszerre: a többi ország gyakorlatának megosztása és megismerése, valamint a nemzeti érdekek szempontjából kiemelt jelentőséggel bíró területekhez kapcsolódó uniós szakpolitikák megismerése és az azok alakításában való részvétel.

Az OMC-munkacsoportok ülésein való részvétel mindent összevetve kielégítő volt. A tisztviselők, szakemberek és külső szakértők közreműködése biztosította az elvégzett

²¹ „Evaluation of the open method of coordination and the structured dialogue as the Agenda for Culture’s implementing tools at EU level” [A nyitott koordinációs módszer és a strukturált párbeszéd mint a kulturális menetrend uniós szintű végrehajtási eszközei – értékelés], Ecorys nemzetközi tanácsadó vállalat.

²² 2008–2010 és 2011–2014.

tevékenységek magas színvonalát. Az értékelők rámutattak, hogy a résztvevők profilja tekintetében mérlegelendő egyik legfontosabb tényező az, hogy az illetők milyen kapcsolatban állnak hazájuk fő döntéshozóival (pl. a minisztériumokon belül).

Az értékelők megállapították, hogy a nyitott koordinációs módszer előnyei és hatásai elsősorban a kölcsönös tanuláshoz, a bevált gyakorlatok cseréjéhez, valamint az adott kulturális témákkal kapcsolatos európai tudáshálózatok kialakításához kapcsolódtak. Úgy vélték, hogy noha a nyitott koordinációs módszer átfogó hatását nehéz megbecsülni, egyes tevékenységek és eredmények valóban befolyásolták a nemzeti politikákat, és ezen eredmények egy része a jelek szerint közvetlenül a nyitott koordinációs módszernek tulajdonítható.

Az értékelők továbbá megjegyezték, hogy a hatás tovább erősíthető a nyitott koordinációs módszer résztvevői, valamint a fő nemzeti szintű döntéshozók közötti szorosabb kapcsolatok és hatékonyabb információmegosztási csatornák révén.

2014-ben a Bizottság valamennyi uniós tagállam részvételével felmérést készített. Ebből az derült ki, hogy a munkaterv a tagállamok 86 %-a szerint a megfelelő prioritásokat helyezte előtérbe, 85 %-uk pedig úgy vélte, hogy ezek végrehajtása általánosságban megfelelt kormányuk várakozásainak. Ezenfelül 75 % egyetértett azzal, hogy a munkaterv kedvező hatást gyakorolt hazája kulturális ágazatára, valamint hogy hozzájárult a nemzeti kultúrpolitika *fejlesztéséhez*. Hasonló számú válaszadó (72 %) nyilatkozott úgy, hogy a munkaterv releváns országa kulturális politikájának *végrehajtása* szempontjából; 21 % ezzel ellentétes véleményen volt.

Némileg vegyesebb kép rajzolódik ki a tagállamok azzal kapcsolatos véleményét tekintve, hogy a munkaterv milyen szerepet játszott a kulturális politika uniós szintű koordinációja terén – 67 % szerint javult a koordináció, 25 % szerint nem. Hasonlóképpen 68 %-uk vélte úgy, hogy a munkaterv nyomán jobban elismerik a kultúrának az Európa 2020 stratégia átfogó célkitűzéseinek eléréséhez való hozzájárulását, míg 18 % nem osztotta ezt a véleményt. 65 % egyetértett azzal, hogy a munkaterv javította az Unió és a kulturális érdekelt felek közötti koordinációt; mindössze 10 % állította, hogy ez nem így van.

4.2. Az eszközök és a munkamódszerek hasznossága és hatása

A tagállamok 86 %-a úgy vélekedett, hogy a munkaterv a megfelelő struktúrákat és munkamódszereket alkalmazta.

A külső értékelők összesen tíz OMC-munkacsoportot vizsgáltak. Megállapították, hogy a második generációs (2011–2014) munkacsoportok eredményei számottevő előrelépést jelentenek, elsősorban a gyakorlati jellegű anyagok, úgymint útmutatók, kézikönyvek, eszközök stb. közzétételének köszönhetően. Megjegyezték, hogy fennáll a kockázata, hogy az időnyomás a jövőben kedvezőtlenül befolyásolhatja az eredmények minőségét, és azt javasolták, hogy ha lehetséges, hosszabbítsák meg az OMC-munkacsoportok munkaciklusát (és/vagy növeljék az ülések számát).

Az értékelők kifejtették, hogy a nyitott koordinációs módszer jelenlegi működése összességében széles körű támogatást élvez, amit a tagállamok körében végzett bizottsági felmérés eredménye is megerősített, hiszen 93 %-uk kedvezően vélekedett a nyitott

koordinációs módszer teljesítményéről és a munkaterv végrehajtásában betöltött szerepéről. Az értékelők megállapították, hogy a nyitott koordinációs módszer eljárásainak szervezése és irányítása hatékony volt, és hogy a Bizottság által nyújtott támogatást rendkívül hasznosnak tartották.

Az értékelők javaslata szerint a nyitott koordinációs módszer eljárásainak keretében tett még több tanulmányi látogatás tovább növelhetné a párbeszéd és a közreműködés mértékét. Emellett az eredmények minőségének további javítása érdekében kidolgozottabb, tényeken alapuló megközelítés bevezetését javasolták.

Az értékelők megjegyezték, hogy az OMC-munkacsoportok közötti kapcsolatok és a civil társadalom részvételével zajló strukturált párbeszéd mértéke korlátozott volt, és hogy a szorosabb integráció esetlegesen további előnyökkel járna. Az értékelők kitértek arra is, hogy kerülni kell a rugalmatlanságot és a felesleges intézményesítést, valamint arra, hogy ahol erre lehetőség van, fokozni kell a rugalmasságot. Ennek köszönhetően a megvitatandó témaköröket a résztvevők igényei szerint lehetne módosítani, és rugalmasabbá válna a részvétel, így minden érintett szervezetnek alkalma lenne bekapcsolódni a párbeszédbe.

5. ÚTBAN EGY ÚJ KULTURÁLIS MUNKATERV FELÉ

5.1. Időtartam és munkamódszerek

A Bizottság 2014. évi felmérése szerint az uniós tagállamok 68 %-a szeretné, ha az új kulturális munkaterv négy évet ölelne fel, 73 %-uk pedig félidős értékelést igényelne.

A Bizottság ezért javasolni fogja, hogy az új munkaterv 2015-től kezdődően négy évre szóljon, és két kétéves szakaszra tagolódjon. 2016-ban a munkatervet részletes félidős felülvizsgálat alapján ki lehetne igazítani az új kihívások fényében, illetve annak érdekében, hogy vissza lehessen térni a korábbi munkaterv keretében már tárgyalt, de 2015-ben azonnali prioritásnak nem számító témakörökhöz. Mindkét szakaszban legfeljebb négy szakértői OMC-munkacsoport dolgozna párhuzamosan, így a Bizottság hatékonyan támogathatná a folyamatot, a Tanács és az elnökségek pedig felhasználhatnák a munkaterv eredményeit. A további fejlesztések lehetőségét a 2015-től esedékes munkaterv tervezése során fogják megvizsgálni.

5.2. Leküzdendő kihívások és tematikus prioritások

A Tanács 2014. májusi ülésén szakpolitikai vitára került sor a Tanács új kulturális munkatervének előkészítése érdekében. Az Unió kulturális miniszterei számos olyan kihívást határoztak meg, amelyek az európai kulturális együttműködés keretében megoldásra várnak:

- a digitalizálódás kultúrára és kulturális szereplőkre gyakorolt hatása;
- a kultúra új finanszírozási modelljeinek feltárása, válaszul a változó finanszírozási környezetre;
- a kultúrához való hozzáférés és a kultúrában való részvétel előmozdítása, többek között digitális úton;
- a kulturális kormányzás változó modelljeinek kezelése;

- a kultúra társadalomra gyakorolt hatásának jobb megértése és mérése; és
- a kultúra horizontális szakpolitikai relevanciájának előmozdítása (általános érvényesítés).

A miniszterek megerősítették a kulturális örökség, valamint a kulturális és kreatív ágazatok fejlesztése iránti elkötelezettségüket. Egyúttal megállapodtak arról, hogy a kulturális sokszínűség megóvása az egyik legfőbb indok az összehangoltabb fellépés mellett. Kiemelték továbbá, hogy meg kell kezdeni az európai strukturális és beruházási alapok következő szakaszának előkészítését.

Ezek a fellépési területek teljes mértékben összhangban állnak az európai kulturális menetrend és az Európa 2020 stratégia átfogó célkitűzéseivel. A kisszámú, de magas szintű prioritás köré szerveződő, ésszerűsített munkaterv segítségével nyilvánvalóbb hozzáadott értéket képviselő eredmények születhetnének. A Bizottság ezért javasolni fogja, hogy az új munkaterv az alábbi prioritási területeket foglalja magában:

- a kulturális sokszínűség és a kultúrához való hozzáférés támogatása;
- kulturális örökség;
- az innováció előmozdítása a kulturális és kreatív ágazatok révén és azokon belül, ideértve a digitális ágazatokat; valamint
- a kulturális kormányzás és a kultúra általános érvényesítésének javítása.

E javaslatok megvitatására – más témákkal együtt – a következő munkaterv kidolgozása során kerül sor.

5.3. Munkamódszerek

A nyitott koordinációs módszer (OMC)

Noha a tagállamok elégedettek voltak a nyitott koordinációs módszer működésével, a független külső értékelés és a bizottsági felmérés alapján az több kisebb javítással tökéletesíthető. A nyitott koordinációs módszer valamennyi eljárásának pontosan meghatározott, gyakorlati jellegű eredményekkel kell szolgálnia, és ahol erre lehetőség van, a Bizottság kutatási megbízással támogatja majd a kapcsolódó munkát, hogy megerősítse a tudásalapot. Az OMC-munkacsoportok fennállási időtartamát kismértékben – másfél évről két évre – kell növelni, amely idő alatt összesen hat ülésre kerül sor. Az egymástól való tanulás a nyitott koordinációs módszer időtartama során bevezetendő tanulmányi látogatások révén javítható.

Strukturált párbeszéd a civil társadalommal

A külső értékelést végzőktől kapott ajánlásokkal összhangban a Bizottság szándéka szerint továbbra is rendszeres párbeszédet folytat a civil társadalommal, noha az eljárást a civil társadalom nyitottabb, inkluzívabb és rugalmasabb közreműködése érdekében módosítani fogja. A Bizottság megújult strukturált párbeszédet vezet be, amelynek középpontjában az új munkatervben szereplő konkrét kezdeményezések és az azokhoz kapcsolódó témakörök állnak majd, a közigazgatási feladatokhoz nyújtott minimális támogatással. Elindulását

követően a megújult strukturált párbeszéd és annak résztvevői olyan szakértelmet biztosít, amely megosztható az érintett OMC szakértői munkacsoportokkal.

A Bizottság egyúttal a továbbiakban is a kétévente megrendezett Európai Kulturális Fórum keretében kívánja népszerűsíteni a munkaterv eredményeit az európai érdekelt felek körében.

5.4. Az eredmények hasznosítása nemzeti és európai szinten

Míg a nyitott koordinációs módszer az uniós közigazgatási rendszerek közötti hálózatépítéshez és kölcsönös tanuláshoz megfelelő keretet biztosított, a szakértői munkacsoportok ajánlásainak a nemzeti és európai szintű döntéshozatalban való figyelembevétele továbbra is kihívást jelent. E probléma kezelése érdekében az új munkaterv egyik prioritásaként az eredmények regionális, nemzeti és európai szintű terjesztését kell meghatározni. Az OMC-munkacsoportok megállapításait tárgyaló, a tagállamok és a Bizottság kulturális főigazgatója részvételével zajló rendszeres egyeztetések ebben is segítséget nyújthatnak.

Egyes tagállamok továbbá javasolták az uniós szakpolitikai prioritások és a munkaterv eredményei közötti kapcsolat megerősítését. Ez az OMC-munkacsoportok vonatkozó megállapításainak a tanácsi ülések napirendjére történő felvételével és annak biztosításával valósítható meg, hogy a munkaterv prioritásai még egyértelműbben illeszkedjenek az elnökségi triók prioritásaihoz.

6. KÖVETKEZTETÉS

A Bizottság felkéri az Európai Parlamentet, a Tanácsot, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot és a Régiók Bizottságát, hogy vegyék figyelembe ezt a jelentést.

A Bizottság felkéri a Tanácsot, hogy az Unió következő kulturális munkatervét e jelentés alapján dolgozza ki, valamint hogy mérlegelje a leküzdendő kihívásokra és a felülvizsgált munkamódszerekre vonatkozóan az e jelentésben megfogalmazott javaslatokat.